

ISTORIJA UMJETNOSTI I KULTURE

UPOZNAJE PERIOD GOTIKE

Obrazovni vaspitni ishod VI: Upoznaje i nabraja srednjovjekovne
vrijednosti u svijetu kod nas:

Smjer: turistički tehničar

Odjeljenje I-1

Prof. mr Nusret Balic

Gotika

- ▣ Period XII i XIII vijeka – doba cuvenih krstaskih ratova – obezbijedili su zapadnoj Evropi trgovacke monopole prema Istoku nakon cega, uslijed sve razvijenije privrede, tece ubrzan proces urbanizacije sirenjem i izgradnjom razvijenih gradskih centara.
- ▣ Tezista razvoja likovne umjetnosti, umjesto manastirskih centara na seoskim podrucjima, sele se u gradove tako da vec od druge polovine XII vijeka epohu romanike potiskuje nova – u istoriji umjetnosti poznata pod imenom Gotika.

Gotika

- ▣ I u epohu gotike dominantna umjetnička disciplina ostaje arhitektura olicena u grandioznim katedralama koje se smatraju remek – djelima svjetskog neimarstva. Osnove gotickih hramova, nalik su na romanicke. Medjutim, usavršeni konstruktivni sistemi omogućili su podizanje ekstremno visokih gradjevina.
- ▣ Problematika zasvodjavanja riješena je vjestom upotrebom krstasto – rebrastog svoda, kosturnim sistemom gradjenja, koji umanjuje ulogu zida, i statickim izumima preko koriscenja potpornih elemenata: kontrafora i potpornih lukova.

Gotika

- ▣ U enterijeru goticke katedrale mogu se identifikovati tri osnovne zone:
 - ▣ Velike arkade
 - ▣ Triforijum – galerija
 - ▣ Visoki prozori.
-
- ▣ Na glavnom fasadnom dijelu dominiraju: u najnižoj zoni svecani portal ili vise njih, velika ruza (okrugli prozor vecih dimenzija) i zabat (prostor koji zatvara ugao koje sklapaju strme strane krova).

Gotika

- ▣ Karakteristiku gotickih elitnih crkvenih gradjevina predstavljaju i visoki zvonici koji asociraju na polet ka visini – ka nebu, što je i osnovna ideja goticke arhitekture.
- ▣ U romanickoj arhitekturi, kao prepoznatljiv element , javlja se pravilan luk iznad portala i prozora – u gotici luk donija mnogo izvijeniju formu (takozvana lukovica).
- ▣ U posljednjoj fazi trajnog gotickog perioda dolazi do ubrzanog razvoja civilne arhitekture – vijecnice, gradski zvonici, fortifikacije, bolnice, sudnice...- u kojoj po raskosi prednjace kraljevske i plemicke palate.

Gotika

- ▣ Paralelno sa gotickom fazom uspostavljanja novih arhitektonskih rjesenja, od polovine XII vijeka zapocinju i promjene u pristupu izrade skulptorskih djela.
- ▣ Iako su ona i dalje sastavni dio arhitektonskih objekata, primjetna su napustanja arhaicnih romanickih formi sto je evidentno preko jako izrazene tendencije ka potiskivanju reljefne plastike u korist kipa pune trodimenzionalnosti.
- ▣ Kompozicije u okviru portala bliskije su antickim uzorima, figure anatomski pravilnije, prenatrpanost se izbjegava.

Gotika

- ▣ Sklonost ka naturalizmu je jako uovljiva o cemu svjedoce brojne skulpture i reljefi izradjeni prema obrascima antickih Grcke i Rima.
- ▣ Izuzetan znacaj posjeduje i nadgrobna skulptura kao i skulptura u drvetu, bojene, sto je slucaj i kada se radi u kamenu, koja cesto zapanjuje istinskim realizmom i mastovitoscu umjetnika.
- ▣ Unutrasnjost konstrukcija gotickih katedrala gotovo je onemogucila djelovanje na polju izrade zidnjih slika koje u epohi gotike prakticno zamjenjuje vitraz – slikanje prozora sa olovnim trakama.

Gotika

- ▣ Na desetine visokih prozorskih otvora omogućilo je gotickim slikarima realizaciju bogatog ikonografskog programa. i u ovoj likovnoj grani dominira težnja ka realizmu i sklonost koriscenja iskustava antickih umjetnika.
- ▣ Od ostalih slikarskih ostvarenja razvoj biljkezi i stafelajno slikarstvo na poliptisima i slikarstvo minijatura u rukopisnim knjigama.
- ▣ Primijenjena umjetnost dozivljava procvat na podrucju crkvenog veza, tapiserije, duboreza, zlatarstva, staklarstva, keramike...

Rozete

Velike rozete su bile kulminacija bogate vitražne grupe Katedrale u Remsu. Vizuelno i liturgijski predstavljaju jedinstvo svih ovih radova. Dvije rozete ostaju najveće dostignuće, kruna, posebno u bogatstvu svoje forme. Rozeta na sjevernom dijelu transepta. Tema ove rozete je Stvaranje svijeta. U središnjem okulusu predstavljen je Bog Otac, sjajna dvadesetčetiri medaljona u duplom vijencu. Unutrašnji dio opisuje priču Adama i Eve, kao i Kaina i Avelja, dok spoljašnji prikazuju anđele i duše Stvaranja. Rađena je u „suvom“, ili „tvrdom“ stilu, kao suprotnost mekom malterskim radovima. Završena je oko 1240. Rozeta na zapadnoj fasadi.

Ova rozeta je posvećena veličanju Bogorodice, zaštitnice Katedrale. Odvažan dizajn fine mreže stakla predstavlja jednu od najljepših dostignuća tog vremena, ujedinjujući ikonografske teme Uspijenja i Velike gospoine, odlazak Marije na Nebo. U središnjem okulusu, Bogorodica je u poluležećem položaju, a oslikava se trenutak kada ispušta poslednji dah, uz prisustvo apostola, u medaljonima unutrašnjeg vijenca. U sledećem vijencu anđeli prate Mariju u njenim poslednjim trenucima. Starozavetni kraljevi i proroci u vrhu lancete, podsjećaju da je dolazak Mesije odavno oglašen. Prikaz Hrista koji dočekuje dušu svoje majke, na umetku između lučnih krakova, upotpunjuje djelo. Način na koji su figure urađene, stil sa velikim stepenom afektiranja, dozvoljava pretpostavku za datovanje rozete na drugu polovinu trinaestog vijeka.

Skulptura

- ▣ Ako gotička umjetnost postiže, u katedrali u Remsu, jedno od nasavršenijih izraza, onda je to zahvaljujući i izuzetnoj upotrebi novih tehnika i harmonijskom jedinstvu arhitekture i skulpture. Bogatstvo ove skulpturalne grupe je daleko čuveno. Nikada prije umjetnici nijesu bili toliko uspješni u oživljavanju kamena.
- ▣ Slavni "Ange au Sourire" – Nasmijani anđeo, Sveti Josif i Sluga, su postali slobodni likovi. Iako statue izgledaju sada kao određeni unifikovani izraz srednjovekovne misli, ipak nije lako razumljivo koju poruku su nameravali da prenesu iz vajarstva sa tako kompleksnim scenama. Dalja hronologija ne može u potpunosti da objasni stlističku raznolikost skulptura, a takođe se mora uzeti u obzir i osobenost svakog umjetnika, o kojima se tako malo zna.

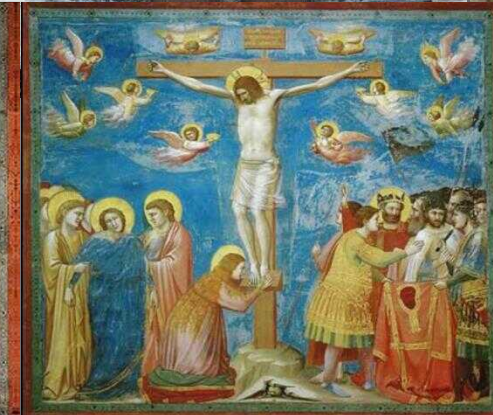
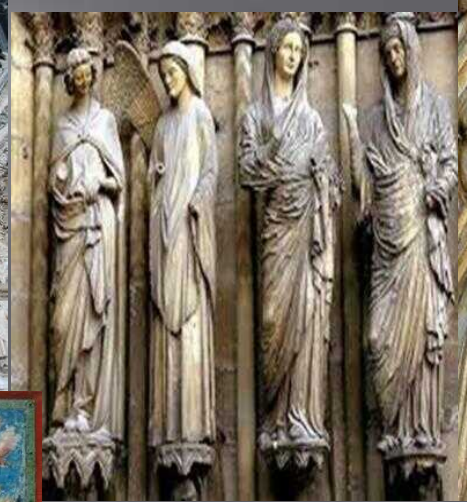
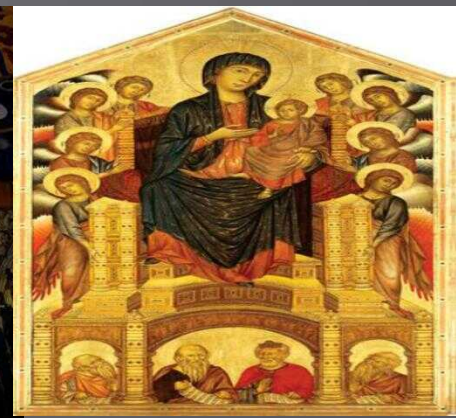
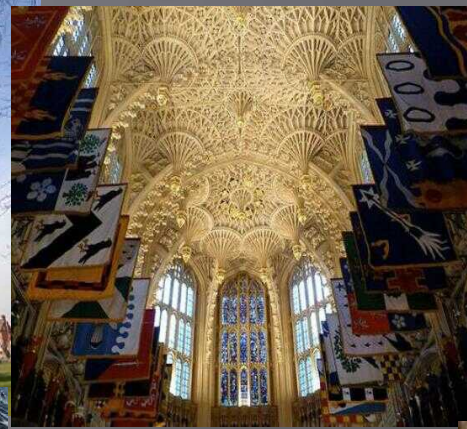
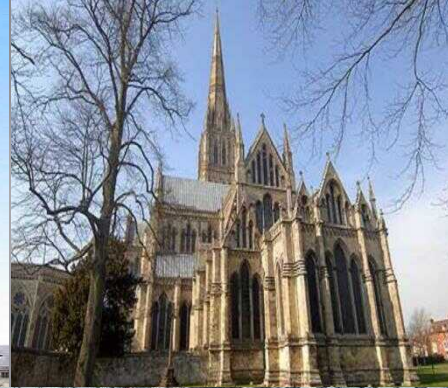
SKULPTURA

- ▣ Goticka skulptura je prvenstveno vezana za arhitekturu odnosno predstavlja njenu dopunu i ukras elemenata kao što su kapiteli, stubovi, pilasteri i konzole. Reljef se izvlači iz ravni zida ali zadržava arhitektonski okvir, dok volumen skulpture postaje sve manje plosan (dvodimenzionalan) i razvija se u prostoru a glavnu ulogu dobija ljudsko tijelo koje napušta prvobitni sematizam u pravcu veće individualnosti i realizma.
- ▣ Statue se odvajaju od zida pa tako gotovo slobodne skulpture stoje na konzolama ili među stupcima stvarajući utisak da su smjestene u niše. Sa porastom veličine crkava, raste i broj skulptura oko portala, koje ponekad prekrivaju cijelo pročelje, portale i apsidijalne dijelove gradjevine.

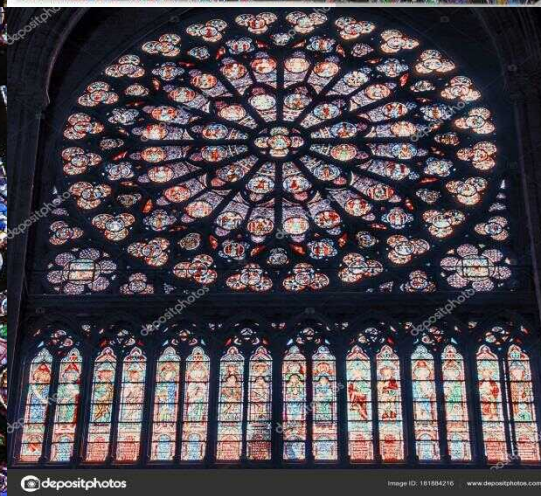
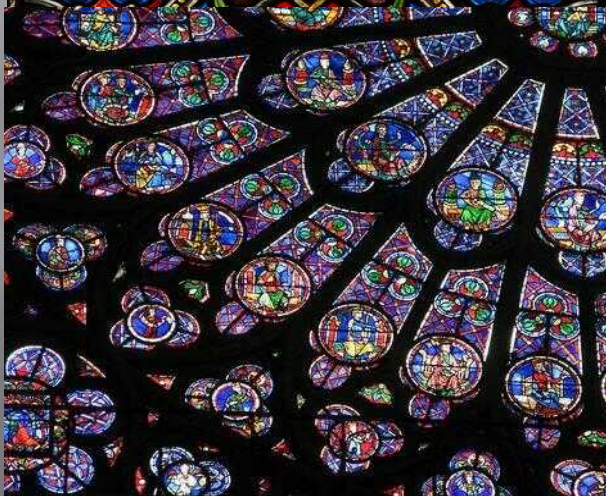
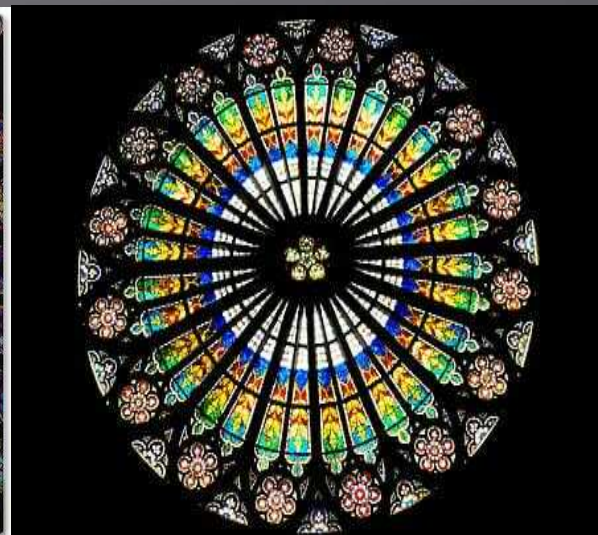
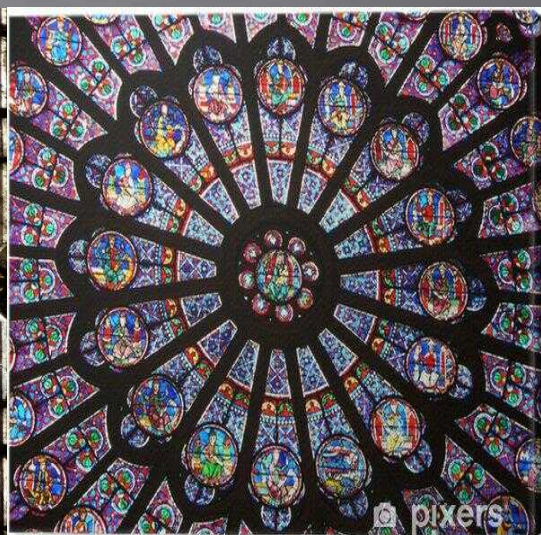
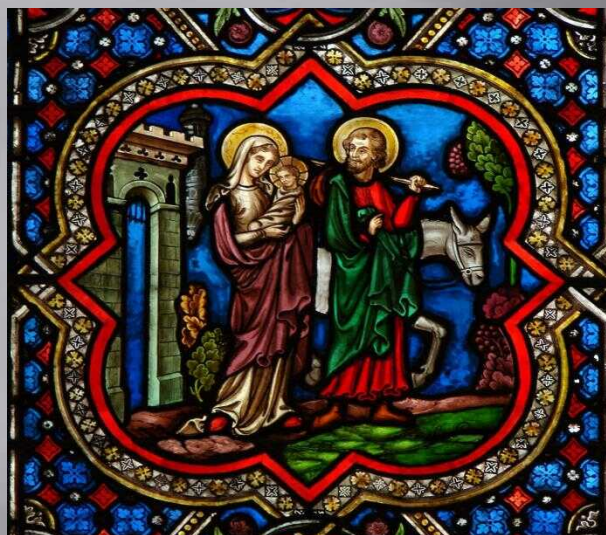
Poznata goticka djela

- ▣ Katedrala u Remsu
- ▣ Rozeta nad centralnim portalom, XIII v. (Rems)
- ▣ Detalj skulptoralne dekoracije fasade XIII v. (Rems)
- ▣ Vitraz (Katedrala Notr-Dam, Sartr, XIII vijek.
- ▣ *Катедрала у Солсберију, 1220-1270.*
- ▣ *Katedrala u Solsberiju, 1220-1270*
- ▣ *Kapela Henrija VII, Vestminsterska opatija u Londonu, 1503-1519*
- ▣ *Milanska katedrala, poceta 1386. godine*
- ▣ Raspece na horskoj pregradi katedrale u Naumburgu, oko 1250-1260
- ▣ Pieta, pocetak XIV vijeka, drvo, 87,5 cm

Goticka djela

Vitrazi iz katedrale Notrd - Dam

Korisni linkovi

- ▣ <http://povum.ffzg.unizg.hr/?p=160>
- ▣ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Gotika>
- ▣ <https://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/arhitektura/goticke-katedrale/>
- ▣ https://www.google.com/search?rlz=1C1PRFC_enME896ME896&q=gotika+%D1%83%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0+%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B0&stick

Radni zadatak

- ▣ Opisi osnovne karakteristike vizantijske umjetnicke kulture.
- ▣ Navedi ključne razlike između likovne umjetnosti Vizantije i zapadnoevropske umjetnosti srednjeg vijeka.
- ▣ Opisi osnovne elemente likovne kulture epohe gotike.
- ▣ Opisati pet djela arhitekture gotike, po izboru.
- ▣ Opisati pet slikarskih djela gotike, po izboru.
- ▣ Opisati pet skulpturalnih djela gotike.
- ▣ Koji su najpoznatiji vitrazi u Crnoj Gori?

Hvala na paznji!

